HOKKAIDO UNIVERSITY

Title	文法調査票に基づくウデヘ語例文
Author(s)	津曲, 敏郎
Citation	北方言語研究, 6, 153-178
Issue Date	2016-01-20
Doc URL	https://hdl.handle.net/2115/60799
Type	other
File Information	09tsumagari.pdf

Hokkaido University Collection of Scholarly and Academic Papers : HUSCAP

北方言語研究 6: 153-178（北方言語ネットワーク編，北海道大学大学院文学研究科，2016）

［資料・研究ノート］

文法調査票に基づくウデヘ語例文

津 曲　敏 郎
（北海道大学）

ここに紹介するのは韓国アルタイ学会刊行の、ロシア語を媒介とする言語調査票（ソウル大学校人文大学言語学科 2006 第 3 版 6 刷）に収められている文法調査のための例文集によって採集したウデヘ語の例文 380 項である。この調査票では基礎語彙 2757 項、基礎会話例文集 344 項に続き、文法調査用の例文 380 項が 1 冊にまとめられている。いずれもロシア語による調査項目とそれぞれの韓国語訳がセットになっており、ソウル大学を中心とするアルタイ諸語調査チームがロシアでの実地調査を行うために作成されたものである。この調査票に基づく成果として、たとえばエウェン語（Kim 2011）、ナーナイ語（Ko & Yurn 2011）の調査データと文法記述がそれぞれ一書にまとめて刊行されている。同じ内容の中国語版調査票（ソウル大学校人文大学言語学科 2005 第 4 版 2 刷）もあり、ロシア語版と合わせて、それぞれの地域での調査に有用であると考えられる[1]。

文法の側面は各言語によって事情が大きく異なり、一律の調査票によって得られる情報にはおのずから限度があるが、特に限られた時間内で効率的に大まかな文法情報を集めるにはそれなりのツールとなりうるであろう。実際には狙いにそった回答が得られないケースも少なくないが、そのような場合でも発話データとして記録する意味はあり、また調査票改善のために役立てられることもあろう。ここでは、一つの実践例としてウデヘ語（ビキン方言）の話者によるデータをあげる。

今回の調査では、2014 年 9 月にロシア沿海地方ビキン川中流域のクラスヌィ・ヤール村在住の Aleksandr Aleksandrovich Kanchuga 氏（1934- ）に協力を依頼し、調査票に自身でロシア文字を使ってウデヘ語を書き込んでもらった[2]。氏はこれまでもみずから筆記するかたちで、ウデヘ語の文例やテキストを筆者に提供してくれている。筆記された各文を読み上げてもらって録音を取った。疑問点の一部については 2015 年 9 月の調査時に同氏に確認することができた。ここに提示するのは、筆記と録音をもとに、ローマ字音韻表記したものである。その方式は津曲（編訳 2010）などで用いたものと同様、次のような音素目録と音節構造にもとづく。

子音音素： p, t, k, b, d, g, c, z, m, n, ŋ, f, s, x, l, w, j
母音音素： i, e, a, o, u
音節構造： (C)(G)V(V)(C)　G は半母音 w, j

母音 e は基本的に [ə]（ただしロシア語借用語などでは[e~ɛ]も）、子音 c は i, j の前で[tʃ]、

[1] 今回使用したロシア語版調査票は、2012 年 3 月に Kim Juwon（金周源）教授の研究室を訪問したおりに中国語版調査票ならびに他のソウル大学刊行物とともに提供を受けたものである。同教授のご厚意に感謝するとともに、本稿がそのささやかなお返しとなることを期待する。

[2] この調査は平成 26 年度科研費「北東アジア危機言語の記述と類型に関するネットワーク構築」（課題番号 22320075, 研究代表者：津曲敏郎）による。

それ以外では[ts]、s も i, j の前では[ʃ]である。ロシア語（借用語）中の p, в, ч, ж, ш, ы, ь は r, v, ch, zh, sh, y, ’ で表記した。

以下、調査票の区分（調査の狙いとする文法事項が韓国語の見出しで示されているが、番号のみで空欄の場合は番号の記載を省略した）と通し番号にしたがい、ロシア語文と筆者によるその和訳、得られたウデヘ語の文を列挙する。ロシア語中の[ ]は調査票では空欄となっており、協力者が適当な地名・人名などを補った。ウデヘ語表記中の ( ) は省略可能な語句、[ ] は直前の語句と置き換え可能な語句を表わす。適宜〈 〉に入れて、得られたウデヘ語または当該調査項目に対する注記を加えた。

1. 体言と格標示

1.1. 人称代名詞

(1) 1 人称複数（除外形／包括形）

1 Мы пойдём на речку, а вы идите в горы. 私たちは川に行くが、君たちは山に行け。
Buu ŋenemu biasatigi, suutene ŋeneu kjamatigi. 〈後半は命令形になっていない〉

2 Давайте вместе пойдём в лес. 一緒に森に行こう。
Gie ŋenezefi buazegetigi.
〈ここでは狙いとする包括形人称代名詞が現れていないが、動詞人称語尾は包括形〉

(2) 人称代名詞 単数

3 Он ушёл вместе со мной. 彼は私と一緒に出かけた。
Nuani minzi gie ŋenieni.

4 Я дал ему эту книгу. 私は彼にこの本をあげた。
Bii buemi nuaduni ei knigawa.

5 Он дал мне эту книгу. 彼はこの本を私にくれた。
Nuani bueni mindu ei knigawa. 〈性による区別があるか、ここで確認すべきだろう : cf. 29 以下〉

6 Ты мне нравишься. 私は君が好きだ。
Mindu ajuptai sii.

7 Он тебе больше нравится. 君は彼のほうが好きだ。
Sindu nua saŋguzi ajupta.

8 Он ушёл вместе с тобой. 彼は君と一緒に行った。
Nua sinzi gie ŋenieni.

(3) 人称代名詞 複数

9 Они ушли вместе с нами. 彼らは私たちと一緒に行った。
Nuati munzi gie ŋenieti.

10 Мы дали им эту книгу. 私たちは彼にその本をあげた。
Buu buemu nuatidu ei knigawa.

11 Они дали нам эту книгу. 彼らは私たちにこの本をくれた。
Nuati bueti mundu ei knigawa.

12 Мы приветствуем вас. 私たちは君たちを歓迎する。
Buu baagdisemu sunawa. 〈ロシア語の人称代名詞および動詞活用形の 2 人称複数形は

以下ウデヘ語でも 2 複形で訳されているが、ウデヘ語では単数敬称の用法はないという。和訳では原則として複数形とした〉

13 Вы больше общаетесь с ними. 君たちは彼らとより多く付き合っている。
Suu nuatizi egdizi biu. 〈彼らとしばしばいる〉

14 Они ушли вместе с вами. 彼らは君たちと一緒に行った。
Nuati sunzi gie ŋenieti.

(4) 人称代名詞の格変化

15 моя книга 私の本
bii knigai

16 Не бейте меня. 私をたたかないでください。
Eziu ŋanawasi minawa.

17 Отправьте мне письмо. 私に手紙を送ってください。
Gaziweneu mindu onjowo.

18 Он получил большую помощь от меня. 彼は私から多くの助けを受けた。
Nuani egdi belesiuwe baani mindigi. 〈以下 25 などでは belesiwe とも〉

19 мной 私から、私によって
mindigi, minzi 〈mindizi?とも：文脈なしでロシア語造格形にあたる形だけを尋ねてもあまり意味がない〉

20 Пойдёмте вместе со мной. 私と一緒に行きましょう。
Minzi gie ŋeneu.

21 Отправьте мне открытку. 私にはがきを送ってください。
Gaziweneu mindu otkrytkawa.

22 твоя книга 君の本
sii knigai

23 Я не буду бить тебя. 君をたたくつもりはない。
Bii sinawa ezeŋei koŋko.

24 Я отправлю тебе письмо. 私は君に手紙を送る。
Bii sindu onjowo gaziwenezeŋei.

25 Я получил большую помощь от тебя. 私は君から大きな助けを受けた。
Bii sindigi sagdi belesiwe baami.

26 тобой 君から、君によって
sinzi

27 Я пойду с тобой. 私は君と一緒に行く。
Bii sinzi ŋenezeŋei.

28 Я отправлю тебе открытку. 私は君にはがきを送る。
Bii gaziwenezeŋei otkrytkawa sindu.

29 его/её книга 彼／彼女の本
nua knigani

30 Не бейте его/её. 彼／彼女をたたかないでください。

Ezi koŋko nuamani.

31 Отправьте письмо ему/ей. 彼／彼女に手紙を送ってください。
Gaziweneu nuaduni onjowo.

32 Я получил большую помощь от него/неё. 私は彼／彼女から多くの助けを受けた。
Bii baami nuadigini tjasi belesiwe.

33 им/ей　彼／彼女から、彼／彼女によって
nuazini

34 Я пойду с ним/с ней. 私は彼／彼女と一緒に行く。
Bii nuazini ŋenezeŋei.

35 Отправьте ему/ей открытку. 彼／彼女にはがきを送ってください。
Gaziweneu nuaduni otkrytkawa.

36 наша книга　私たちの本
buu knigau [minti knigafi]

37 Не бейте нас. 私たちをたたかないでください。
Eziu dukte munawa.

38 Отправьте письмо нам. 私たちに手紙を送ってください。
Gaziweneu mundu onjowo.

39 Он получил большую помощь от нас. 彼は私たちから多くの助けを受けた。
Nua egdi belesiwe baani mundigi.

40 нами　私たちから、私たちによって
munzi, mintizi

41 Пойдёмте вместе с нами. 私たちと一緒に行きましょう。
Munzi gie ŋenezefi.

42 Отправьте нам письмо. 私たちに手紙を送ってください。
Gaziweneu mundu onjowo. 〈項目としては 38 と重複〉

43 ваша книга　あなたの本
suu knigau

44 Мы не будем бить вас. 私たちは君たちをたたくつもりはない。
Buu ezeŋeu koŋko sunawa.

45 Мы отправим письмо вам. 私たちは君たちに手紙を送る。
Bu gaziwenezeŋeu sundu onjowo.

46 Мы получили большую помощь от вас. 私たちは君たちから大きな助けを受けた。
Bii baamu sundigi egdi belesiuwe.

47 вами　君たちから、君たちによって
sunzi

48 Мы пойдём вместе с вами. 私たちは君たちと一緒に行く。
Buu sunzi gie ŋenezeŋeu.

49 Мы отправим открытку вам. 私たちは君たちにはがきを送る。
Buu gaziwenezeŋeu sundu otkrytkawa.

50 их книга　彼らの本
nuati knigati
51 Не бейте их. 彼らをたたかないでください。
Eziu ŋanawasi nuatiwe.
52 Отправьте письмо им. 彼らに手紙を送ってください。
Gaziweneu onjowo nuatidu.
53 Мы получили большую помощь от них. 私たちは彼らから多くの助けを受けた。
Buu baamu egdi belesiuwe nuatidigi.
54 ими　彼らから、彼らによって
nuatizi
55 Мы пойдём с ними. 私たちは彼らと行く。
Buu nuatizi ŋenezeŋeu.
56 Отправьте открытку им. 彼らにはがきを送ってください。
Gaziweneu nuatidu otkrytkawa.

(5) 人称代名詞の属格形

57 Моя мать – учитель. 私の母は教師だ。
Bii enii – tatumni.
58 Наша мать – учитель. 私たちの母は教師だ。
Buu eniu – tatumni.
59 Твоя мать – учитель. 君のお母さんは教師だ。
Sii enii – tatumni.
60 Ваша мать – учитель. 君たちのお母さんは教師だ。
Suu eniu – tatumni.
61 Его мать – учитель. 彼の母は教師だ。
Nua enini – tatumni.
62 Её мать - учитель. 彼女の母は教師だ。
Nua enini – tatumni.
63 Их мать – учитель. 彼らの母は教師だ。
Nuati eniti – tatumni.

1.2. 単数と複数

64 русский　ロシア人（男）
lusa (niinta)
65 русская　ロシア人（女）
lusa (aanta)
66 русские　ロシア人たち
lusaziga
67 один мужчина и одна женщина　1 人の男と 1 人の女
omo niinta omo aantada
68 мужчины и женщины　男たちと女たち

niintaziga aantazigada

69 ученик и учитель　生徒と教師

tatui njoula tatumnida

70 ученики и учителя　生徒たちと教師たち

tatui njoulaziga tatumnigetu

71 корова и лошадь　牛と馬

jaa muida

72 коровы и лошади　牛たちと馬たち

jaaziga muizigada

73 цветок и птица　花と鳥

ila cindada

74 цветы и птицы　花（複数）と鳥たち

ilaziga cindazigada

(2)　数量詞と複数標示

75 две лошади　2 頭の馬

zuu [zube] mui

76 несколько стран　いくつかの国々

adi-ka golo

77 Моему дедушке сто лет.　私の祖父は 100 歳だ。

Bii ododui omo taŋgu see.

1.3.　格と格標示

1.3.1　主格

78 Я честный человек.　私は正直な人間だ。

Bii elu nii biimi.

79 Лошадь скачет.　馬が走る。

Mui tukjaini.

80 Два человека пришли.　2 人が来た。

Zuu [zube] nii emeeti.

1.3.2.　属格

81 Пришла мать друга.　友人の母親が来た。

Gagdai enini emeeni.

82 Дом учителя находится в центре деревни.　先生の家は村の中心部にある。

Tatumni zugdini joxo duljalani biini.

(2)　従属文主語の格標示

83 Это одежда, которую сшила моя мать.　これは私の母が縫った服だ。

Ei tege, bii enii ulieni.

84 Это книга, которую я купил.　これは私が買った本だ。

Ei kniga, utawa bii gadaami.

(3) 属格関連表現

85 голова лошади 馬の頭
mui dilini

86 свинина 豚肉
wagja uleni

87 зубной врач 歯医者
iktewe tausii nii 〈歯を治す人〉

88 чемпион мира 世界チャンピオン
teu weje naa chempionani

89 стрелка часов 時計の針
chasy tadani

90 педагогический институт 教育大学
pedagogicheske institutani

91 [*Приморслий*] край ［沿海］州
Primorske eeni

92 завтрак 朝食
timadula digau

93 цена книги 本の値段
kniga tamani

94 расписание поездов 列車の時刻表
pojezde xulii ekini

95 очки メガネ
jagdugu

96 город [*Лучегорск*] ［ルチェゴルスク］市
xoto Luchegorske

97 Поздравляю с днём рождения. 誕生日おめでとう。
Bagdii neŋizi baagdi.

1.3.3. 対格

98 Я купил рис на базаре. 私は市場で米を買った。
Bii bazarala ziŋmiwa gadaami.

99 Мать ждёт нас. 母は私たちを待っている。
Eniŋe munawa alasini.

(2) 不特定な目的語

100 Мой старший брат нашёл деньги на дороге. 私の兄は、道でお金を見つけた。
Bii agai baani ziawa xoktolo.

101 Дети читают книги дома. 子どもたちは家で本を読む。
Siteziga taŋiiti knigawa zugdu [zugdila].

1.3.4. 道具格

102 Мы едим ложкой. 私たちはスプーンで食べる。

Buu unjaŋazi digau.

103 Отец сделал стол из дерева. 父は木で机を作った。

Abuga wooni zuezewe moozi.

104 Мы приехали на лошади. 私たちは馬で来た。

Bii muizi emeemu.

105 Зимой в [*деревне*] много снега. 冬、［村］では雪がたくさん降る。

Tue joxolo egdi ima.

106 [*Бикин*] известен живописной природой. ［ビキン］は美しい自然で知られている。

Uligdiga buazegezi saupta Biki.

(2) 共同

107 Я пошёл в лес вместе с матерью. 私は母親と一緒に森に行った。

Bii buazegetigi enizi gie ŋeneemi.

108 Я читал книгу вместе с другом. 私は友人と一緒に本を読んだ。

Bii mene gagdazii gie knigawa taŋiemi.

1.3.5. 与格

109 Отец купил мне обувь (туфли). 父は私に靴を買ってくれた。

Abuga gadaani mindu tuflewa [uŋtawa/ bugdii tetiwe].

110 Я рассказываю им сказки. 私は彼らに物語を話す。

Bii nuatidu nimaŋkuwa teluŋuimi.

1.3.6. 所格

(1) 空間

111 Я самый высокий в нашей деревне. 私は私たちの村でいちばん背が高い。

Bii coo gugda biimi minti joxolofi.

112 Он живёт в [*деревне*]. 彼は村に住んでいる。

Nua bagdini joxolo.

113 Мальчик сейчас в школе. 少年は今学校だ。

Baata ei skolala biini.

(2) 時間

114 Когда я пришел, он спал. 私が到着したとき彼は眠っていた。

Bii emeŋei, nua ŋuani.

115 Спасибо, что Вы помогали мне, когда я был в Корее.

私が韓国にいたとき、助けてくれてありがとう。

Asasa, suu belesieweu mindu, bii Gouli bualani biŋei.

1.3.7. 方向格

116 Этот автомобиль едет в нашу деревню. この車は私たちの村へ行くところだ。

Ei avtomobile minti joxotigifi ŋeneini.

117 Вы идёте ловить рыбу на речку или в море?

君たちは魚を取りに川に行くところか、海に行くところか？

Suu sugzjamanau biasalaas namulaas?

(2) 不定の方向

118 Собака выбежала на улицу. 犬が外に走って行った。
Inai tukjalaani buatigi.

119 Жена куда-то уехала. 妻はどこかに行った。
Mamasa jouxi-ka gulineeni.

(3) 経路：動作が行われるとき、通過する地点

120 Я вернулся по этой дороге. 私はこの道に沿って戻って来た。
Bii ei xoktoli mudaŋiemi.

121 Я дошел до той речки по заснеженной дороге и вернулся обратно.
私は雪に覆われた道に沿ってその川まで行って、戻って来た。
Bii uti biasatigi iinemi imanasa xoktoli amaixida mudaŋiemi.

122 Я перешёл реку глубиной по пояс. 私は腰までの深さの川を渡った。
Bii biasawa douwemi umu suŋtalaŋkiwe.

1.3.8. 方位従格 (elative)

(1) 動作が起こって来る方向

123 Лошади вернулись из леса. 馬たちが森から戻って来た。
Muiziga mudaŋieti buazegedigi.

124 Он упал с лошади. 彼は馬から落ちた。
Nuani muidigi tiŋmeeni.

125 От озера до леса 3 часа. 湖から森まで 3 時間かかる。
Uti toŋjodigi buazegetigie ila chasa.

1.3.9. 奪格

(1) 方向（動作の出発点、出所）

126 Я приехал из [*Токио*]. 私は東京から来た。
Bii emeemi Tokiodigi.

127 [*Тосиро*] вернулся из [*Россия*]. ［敏郎］が［ロシア］から帰った。
Tosiro mudaŋieni Rossijadigi.

(2) 原因

128 Его отец умер от болезни. 彼の父は病気で死んだ。
Nua amini unuguzi budeeni.

129 Я заплакал от радости. 私はうれしくて泣きだした。
Bii soŋoliemi agdan z i.

(3) 比較

130 Сегодня пришло много людей. 今日は多くの人が来た。
Eineŋi egdi niigetu emekteeti.

131 Вчера пришло больше людей чем сегодня. 昨日は今日より多くの人が来た。
Tiineŋi einefizi [eineŋizi] egdi niigetu emekteeti.

132 Завтра придёт больше всего людей. 明日は最も多くの人が来るだろう。
Timana bazi egdizi niigetu emezeŋeti.

133 Это озеро шире чем то озеро. この湖はあの湖よりも大きい。
Ei toŋjo tauxi toŋjodigi enme.

134 Старший брат старше младшего на 3 года. 兄は弟より 3 歳年上だ。
Aga ila seezi ai neŋudigi.

135 Постарайтесь ещё немного. もう少し頑張ってください。
Nja njaŋga sizigalajeu.

1.4. 所有人称標示と再帰表現

(1) 所有人称標示

〈ツングース諸語の調査を念頭に置くなら、「譲渡可能」な所有関係もチェックすべきだろう〉

136 Моя лошадь дома. 私の馬は家にいる。
Bii muiŋi zugdu biini.

137 Твоя лошадь быстро скачет. 君の馬は速く走る。
Sii mujŋi tuge tukjaini.

138 Я учусь лучше его старшего брата. 私は彼の兄よりもよく学ぶ。
Bii ajazi tatusimi nua agadigini.

139 Глаза этого ребенка похожи на глаза его матери.
この子の目は彼の母親の目に似ている。
Site jaani bekule biini nua eni jaadini.

140 Наша деревня очень красивая. 私たちの村はとても美しい。
Buu joxou asi uligdiga.

141 Где находится ваша школа? 君たちの学校はどこですか？
Ile biini suu skolau?

142 Он очень любит их детей. 彼は彼らの子供たちが大好きだ。
Nuani asi ajuni nuati siteweti.

(2) 再帰代名詞

143 Я пошёл туда ради себя. 私は自分のためにそこに行った。
Bii mene tugundi utauxi ŋeneemi.

144 Ты пошёл туда ради себя. 君は自分のためにそこへ行った。
Sii ŋeŋeej utauxi mene kusindi.

145 Он пошёл туда ради себя. 彼は自分のためにそこへ行った。
Nua ŋeneeni utauxi mene kusindi.

146 Мы пошли туда ради себя. 私たちは自分のためにそこへ行った。
Buu ŋeneemu utauxi mene kusindi.

147 Вы пошли туда ради себя. 君たちは自分のためにそこへ行った。
Suu ŋeneu utauxi mene kusindi.

148 Они пошли туда ради себя. 彼らは自分のためにそこへ行った。
Nuati utauxi ŋeneeti mene kusindi.

(3) 再帰所有表現

149 Я поел и почистил зубы. 私は食べてから歯を磨いた。

Bii digami ikteide sikigiemi.

150 Я скучаю по своей жене. 私は妻がいなくてさびしい。
Bii mene mamasai geleimi.

151 Я написал письмо своей жене. 私は妻に手紙を書いた。
Bii onjowo onjoomi mene mamasadui.

152 Я попросил свою жену написать письмо. 私は妻に手紙を書くよう頼んだ。
Bii keleemi mene mamasai onjowo onjologoni.

153 Я получил письмо от своей жены. 彼の妻から手紙を受け取った。
Bii taulaami onjowo mene mamasadigi.

154 Мы с женой вместе прочитали письмо. 私は妻と一緒に手紙を読んだ。
Buu mamasazi gie taŋiemu onjowo.

155 Я по дороге домой зашёл на рынок. 私は帰り道に市場に寄った。
Bii rynkatigi ijemi zugtigi ŋenimi.

1.5. 後置詞

156 С утра до вечера шёл снег. 朝から晩まで雪が降った。
Timadigi sikiegde imanaani.

157 Я сражался за родину. 私は祖国のために戦った。
Bii mene eej eektesiemi. 〈自分の方を守った〉

158 Он спит на траве. 彼は草の上で寝ている。
Nua ŋuajni woktolo.

159 Мы с женой вместе читали письмо. 私は妻と一緒に手紙を読んだ。
Buu mamasazi gie taŋiemu onjowo.

160 Я счастлив как и ты. 私はあなたと同様幸せです。
Bii siibede kesixi biimi.

161 Я счастлив благодаря тебе. 私はあなたのおかげで幸せです。
Sii dalikjendii bii kesixi biimi.

162 Каждый день я охочусь. 毎日私は狩りをする。
Bii gjaŋa neŋi(ni) wakcaimi.

163 Кроме меня никто не знает этого. 私以外にだれもそれを知らない。
Biitene utawa saimi. 〈私ならそれを知っている〉

164 После того как ушёл отец, пришла мать. 父が行ったあと、母が来た。
Abuga ŋenieni amjalani, eniŋe emegieni.

165 По сообщению новостей в [*Хабаровске*] выпало много снега.
ニュースによると［ハバロフスク］ではたくさん雪が降った。
Medezi sawanaula egdi ima tiŋmeeni Xabarovskala.

166 По дороге домой я никого не встретил. 家に帰る途中、私はだれにも会わなかった。
Zugtigi ŋenimi xoktolo niiwede esimi asagdi.

167 Иди, пока не пошёл дождь. 雨が降らないうちに行け。
ŋenije, xai esimeni tigdeli.

168 Иди, после того как закончится дождь. 雨がやんだら行け。
Tigde wadisini, ŋenije.

169 Так как пошёл дождь, мы были дома. 雨が降っていたので私たちは家にいた。
Tigdeisini, buu zugdu bisimu.

170 Возвращайся до трёх часов. 3 時までに戻って来い。
Ila casatigi mudaŋije.

171 С двух до трёх часов я читал книгу. 2 時から 3 時まで私は本を読んだ。
Zuu casadigi ila casatigie bii knigawa taŋiemi.

172 Отсюда до [*Яра*] на машине сколько времени займёт?
ここから［ヤール］まで車でどのくらい時間がかかるか？
Odigi Kektimetigie adi elizi bizeŋeni?

173 [*Оля*] много читает, чтобы поступить в университет.
［オーリャ］は大学に入るために、たくさん本を読む。
Egdime Olja taŋini, universitetatigi sujelemi.

174 [*Бэка*] часто говорит о Корее. ［ベック］は、しばしば韓国について話す。
Beka omoti Gouli buawani dianaini.

175 [*Валя*] ходит в школу через лес. ［ワーリャ］は森を通って学校へ通う。
Valja buazegeli skolatigi xulini.

176 [*Инсан*] шёл вдоль реки. ［インサン］は川に沿って歩いた。
Iŋsana biasa kialini ŋeneeni.

177 Без машины до [*Яра*] тяжело добираться.
［ヤール］まで車なしで着くのはむずかしい。
Masina anci z i Kektimetigi maŋga iineimi.

178 Школа находится вдали от леса. 学校は森から遠く離れている。
Skola buazegedigi goolo biini.

179 [*Нина*] знает еще два языка кроме [*удэгейского*] и русского языков.
［ニーナ］は［ウデヘ語］とロシア語のほかに 2 つの言語を知っている。
Nina saini zuu kejewe udie lusa kejewenida.

180 По прогнозу погоды сегодня выпадет много снега.
天気予報によると今日は雪がたくさん降る。
Einеŋi prognozazi egdi imanazaŋani.

181 Я проходил мимо школы. 私は学校を通り過ぎて行った。
Bii skolowa liomie ŋeneemi.

182 [*Коля*] просто школьник. ［コーリャ］はただの生徒だ。
Kolja baibi skol’nika biini.

183 [*Саша*] пошёл туда вместо меня. ［サーシャ］は私の代わりにそこへ行った。
Sasa ŋeneeni utauxi bii olindi.

2. 用言の文法標示（1）：活用語尾

2.1. 直説法

2.1.1. 現在時制

(1) 単数

184 Я курю. 私はタバコを吸う。
Bii damisimi.

185 Ты куришь. 君はタバコを吸う。
Sii damisii.

186 Он курит. 彼はタバコを吸う。
Nua damisini.

(2) 複数

187 Мы вместе курим. 私たちは一緒にタバコを吸う。
Buu gie damisimu./Minti gie damisifi.〈除外形／包括形：188 と比べるとこの項では包括形を狙いとしているようだが、このロシア語文では両方ありうる。以下 194, 211 なども同様〉

188 Мы курим, а вы не курите. 私たちはタバコを吸うが、君たちは吸わない。
Buu damisimu, suutene eu damisi.

189 Вы курите. 君たちはタバコを吸う。
Suu damisiu.

190 Они курят. 彼らはタバコを吸う。
Nuati damisiti.

2.1.2. 過去時制

(1) 単数

191 Я вчера ходил в школу. 私は昨日学校に行った。
Tiineŋi bii skolatigi xuliemi.

192 Ты вчера ходил в школу. 君は昨日学校へ行った。
Sii tiineŋi skolatigi xuliej.

193 Он вчера ходил в школу. 彼は昨日学校へ行った。
Nua tiineŋi skolatigi xulieni.

(2) 複数

194 Мы вчера вместе ходили в школу. 私たちは昨日一緒に学校へ行った。
Buu tiineŋi skolatigi gie xuliemu./Minti…xuliefi.

195 Мы вчера читали книги, а вы рисовали картины.
私たちは昨日本を読み、君たちは絵を描いた。
Buu tiineŋi taŋiemu knigawa, suutene onjou kartinawa.

196 Вы вчера ходили в школу. 君たちは昨日学校に行った。
Suu tiineŋi skolatigi xuliew.

197 Они вчера ходили в школу. 彼らは昨日学校へ行った。
Nuati tiineŋi skolatigi xulieti.

(3) 多様な過去表現

198 Я родился в [*Каялу*]. 私は［カヤル］で生まれた。
Bii bagdiemi Kajalula.

199 Он родился в [*Сяине*]. 彼は［シャイン］で生まれた。
Nua bagdieni Sjaiŋele.

200 Я вчера приехал в [*Красный Яр*]. 私は昨日［クラスヌィ・ヤール］に来た。
Bii tiineŋi emeemi Xutaligi Kektimetigi.

201 10 лет тому назад я жил в [*Лучегорске*].
10 年前、私は［ルチェゴルスク］に住んでいた。
Zaa see amjadi bii bagdiemi Lucjegorskala.

202 Вчера шёл дождь. 昨日雨が降った。
Tiineŋi tigdeeni.

203 Дождь только что перестал. 雨がたった今やんだ。
Waitaŋi tigdemi wadieni.

204 Спасибо за помощь. 助けてくれてありがとう。
Asasa belesieule.

205 Я учил [*удэгейский*] язык в течение 10 лет. 私は 10 年間［ウデヘ］語を教えた。
Bii udie kejeweni tatusiemi zaa aŋani.

206 Я очень много слышал о Вас. 私はあなたについてたくさん聞いた。
Bii kutu egdizi dogdiemi sunawa. 〈ロシア語 Вас の大文字表記は原調査票のまま。230, 231 の Вы も同様〉

207 Давным-давно в одной деревне жили-были дедушка и бабушка.
昔々ある村にお爺さんとお婆さんが住んでいた。
Anana-anana omo joxolo bagdieti odo mamada.

2.1.3. 未来時制

(1) 単数

208 Я завтра пойду в школу. 私は明日学校に行く。
Bii timana ŋenezeŋei skolatigi.

209 Ты завтра пойдёшь в школу. 君は明日学校に行く。
Sii timana skolatigi ŋenezeŋei.

210 Он завтра пойдёт в школу. 彼は明日学校に行く。
Nua timana skolatigi ŋenezeŋeni.

(2) 複数

211 Мы вместе завтра пойдём в школу. 私たちは明日学校へ行く。
Buu timana (gie) skolatigi ŋenezemu.

212 Мы завтра пойдём в школу, а вы будете дома.
私たちは明日学校に行くが、君たちは家にいる。
Buu timana skolatigi ŋenezeŋeu, suutene zugdu bizeŋeu.

213 Вы завтра пойдёте в школу. 君たちは明日学校へ行く。

Suu timana ŋenezeŋeu skolatigi.

214 Они завтра пойдут в школу. 彼らは明日学校へ行く。

Nuati timanja ŋenezeti skolatigi.

2.2. 意志法

215 Давай я туда пойду. さあ、私はそこに行こう。

Bii ŋenezemi utauxi, gaa.

216 Давай мы туда пойдём. さあ、私たちはそこに行こう。

Gaa, minti utauxi ŋenezefi.

2.3. 命令法

(1) 典型的命令

217 Теперь иди домой. 今すぐ家に帰れ。

Eitene ŋenije zugtigi.

218 Теперь идите домой. 今すぐ家に帰りなさい。

Eitene ŋenijeu zugtigi.

219 Теперь все идите домой. 今すぐみんな家に帰れ。

Eitene teu ŋenijeu zugtigi.

220 Теперь все идите домой. (уваж.) 今すぐみんな家に帰りなさい。（丁寧）

Eitene teuniŋe ŋenijeu zugtigi. 〈(уваж.)とあるのは原調査票の記載。217-220 を並べたのは、順に単数ぞんざい、単数丁寧、複数ぞんざい、複数丁寧のつもりだろう〉

(2) 特殊な命令：未来命令

221 Идите завтра или послезавтра. 明日か明後日行きなさい。

ŋenijeu timanaas timacaalanies.

222 Приходите ещё к нам. また私達のところにいらっしゃい。

Nja emejeu muntigi.

(3) 特殊な命令：3 人称に対する命令

223 Пусть он пойдёт домой. 彼を家に帰らせろ。

ŋenizeŋeni nua zugtigi.

224 Пусть они пойдут домой. 彼らを家に帰らせろ。

Gaa, ŋenizeŋeti nuati zugtigi.

(4) 特殊な命令：願望

225 Желаю, чтобы ваши дела решались как вы того хотите.

願いどおりになりますように。

Zasimi, suu nixeu utebede bilezeni, ono cialauweu.

226 Простите. すみません。

Eziu tagda. 〈怒らないで〉

227 Да здравствует родина! 祖国万歳！

Baagdizeŋeni bagdiefi ee!

(5) 勧誘

228 Давайте пойдем все вместе. みんな一緒に行こう。

Gaa, teuniŋe gie ŋenezefi.

229 Давайте читать все вместе. みんな一緒に読もう。

Gaa, taŋizefi giede.

2.4. 動名詞語尾

(1) 名詞節構成

230 Я слышал, что Вы вчера приходили сюда. 昨日あなたがここに来たと私は聞いた。

Bii dogdigei, suu tineŋi ouxi emeseweu.

231 Я рад, что Вы пришли сюда. あなたがここへ来て私はうれしい。

Bii agdaimi, suu ouxi emeeweu.

232 Употреблять много сахара – не полезно для здоровья.

砂糖をたくさんとるのは健康によくない。

Egdime satadai – doozoi gee biini.

(2) 関係節構成

233 Я слышал, что он вернулся. 彼が戻ったと私は聞いた。

Bii dogdiemi, nua mudaŋiemeni.

234 Я читаю книгу, которую я вчера купил. 私は昨日買った本を読む。

Bii taŋimi knigawa, tiineŋi gadasawa.

235 Нет ни одного ученика, знающего это. これを知っている生徒は 1 人もいない。

Omo tatui njoulada anci, utawa saigatuwe.

236 Я купил книгу, которую буду читать. 読むつもりの本を私は買った。

Bii gadaami knigawa, utawa taŋilemi.

237 учебник 教科書

tatusiŋku

2.5. 接続語尾

2.5.1. 動詞

(1) 先行節と後行節の行為が同時

238 Мы разговаривали, смеясь. 私たちは笑いながら話した。

Buu injemi diasiemu.

239 Дети вбежали в комнату. 子どもたちが部屋に走って来た。

Siteziga komnatatigi jefineeti.

240 Мама ест рыбу, а папа ест баранину. お母さんは魚を食べ、お父さんは羊を食べる。

Eniŋe sugzjawa digaini, abutene barana uleweni.

241 [*Вова*] пел песню, а [*Юля*] танцевала.

［ヴォーヴァ］は歌を歌い、［ユーリャ］は踊った。

Vova jexewe jexeeni, Juljatene leuleeni.

242 [*Вова*] пел песню. А [*Юля*] танцевала.

［ヴォーヴァ］は歌を歌った。［ユーリャ］は踊った。

Vova jexewe jexeeni. Juljatene leuleeni.

2.5.2. 継起

(1) 先行節と後行節の行為が順次的

243 Я позавтракал и пошёл в школу. 私は朝食を食べてから学校に行った。
Bii timadula digaami, skolatigi ŋeneemi.

244 Я вчера купил книгу и пришёл домой. 私は昨日本を買って家に帰った。
Bii tiineŋi knigawa gadaasi, zugtigi emegiemi.

245 [*Вова*] спел песню, а после танцевал.
［ヴォーヴァ］は歌を歌い、そのあと踊った。
Vova jexewe jexeesi, amjala leuleeni.

246 [*Вова*] спел песню. А после танцевал.
［ヴォーヴァ］は歌を歌った。そのあと踊った。
Vova jexewe jexeeni. Amjala leuleeni.

2.5.3. 条件

(1) 先行節が条件や仮定

247 Если вы пойдёте, то и я пойду. 君たちが行くなら、私も行く。
Suu ŋeneisiu, biide ŋenezeŋei.

248 Если вы будете хорошо учиться, то вас похвалят.
君たちがよく勉強すれば、ほめてもらえるだろう。
Suu ajazi tatusilisiu, sunawa enducizeŋeti.

249 Если они хотят сюда прийти, то пусть придут.
彼らがここに来たいなら、来るがいい。
Nuati ouxi ememi caalaimi, emezeŋeti.

2.5.4. 機会

(1) ある行為に乗じて他の行為も行う

250 Раз уж мы идём в горы, заодно и поохотимся.
私たちは山に行けば、ついでに狩もする。
Emne kjamatigi ŋenemi, iŋgule wakcazafi.

251 Раз уж я иду в ту деревню, заодно я хочу зайти к тебе домой.
私はその村に行ったら、ついでに君の家に寄りたい。
Emne bii uti joxotigi ŋeneimi, iŋgule sii zugtigi [sintigi] emezeŋei.

2.5.5. 譲歩

252 [*Вова*] пел песню, но [*Юля*] не пела.
［ヴォーヴァ］は歌を歌ったが、［ユーリャ］は歌わなかった。
Vova jexewe jexeeni, Juljatene esini jexe.

253 [*Вова*] пел песню. Но [*Юля*] не пела.
［ヴォーヴァ］は歌を歌った。しかし［ユーリャ］は歌わなかった。
Vova jexewe jexeeni. Juljatene esini jexe.

2.5.6. 因果

254 [*Вова*] – [*удэгеец*], поэтому он хорошо поёт [*удэгейские*] песни.

［ヴォーヴァ］は［ウデへ］人なので、［ウデへ］の歌を上手に歌う。
Vova－udie, utemi nuani ajazi jexeini udie jexeweni.

255 [*Вова*] – [*удэгеец*]. Поэтому хорошо поёт [*удэгейские*] песни.
［ヴォーヴァ］は［ウデへ］人だ。だから［ウデへ］の歌を上手に歌う。
Vova－udie biini. Utemi ajazi jexeini udie jexeweni.

256 [*Вова*] хорошо поёт [*удэгейские*] песни, потому что он [*удэгеец*].
［ヴォーヴァ］は［ウデへ］人なので、［ウデへ］の歌を上手に歌う。
Vova aja jexeini udie jexeweni, utemdu nua udie biini.

2.5.7. 選択

257 Как наступает ночь, [*Вова*] поёт песни или танцует.
夜になると［ヴォーヴァ］は歌うか踊るかする。
Ali dogbogisini, Vova jexeini, leuleini.

3. 用言の文法表示(2)：派生接辞

3.1. 使役態

258 Я принёс воду. 私は水を運んできた。
Bii uliwe gaziemi.

259 Мама сделала так, чтобы я принёс воду. お母さんが私に水を運んでこさせた。
Eniŋe utebede nixeeni, bii uliwe gazilei.

260 Я поймал одну курицу. 私は 1 羽の鶏をつかまえた。
Bii omo nouwa zawaami.

261 Я сделал так, чтобы мой брат поймал одну курицу.
私は兄（／弟）に 1 羽の鶏をつかまえさせた。
Bii utebede nixeemi, bii agai omo nouwa zawalani. 〈兄〉

262 Мой младший брат пошёл в школу. 私の弟は学校に行った。
Bii baatama neŋui skolatigi ŋeneeni.

263 Мама сделала так, чтобы мой младший брат пошёл в школу.
お母さんが弟を学校に行かせた。
Eniŋe utebede nixeeni, bii baatama neŋui skolatigi ŋenelegeni.

3.2. 被動態

264 Охотник поймал зайца. 猟師がウサギをつかまえた。
Wakcauni tukcawa zawaani.

265 Заяц был пойман охотником. ウサギが猟師につかまった。
Tukca zawaptaani wakcaunizi.

266 Я услышал колокольный звон. 私は鐘の音を聞いた。
Bii dogdiemi komokto jaiweni.

267 Издалека слышится колокольный звон. 遠くから鐘の音が聞こえる。
Goonigi dupte komokto jaini.

268 Его отец в прошлом году построил новый дом. 彼の父は昨年新しい家を建てた。

Nua amini taamati wooni imexi zugdiwe.

269 Этот дом построен отцом в прошлом году. この家は昨年父によって建てられた。
Ei zugdi wooso amizi taamati.

3.3. 再帰態

270 Моя мать стирает. 私の母は洗濯をする。
Bii enii sikiini.

271 Я купаюсь в реке. 私は川で水浴びする。
Bii biasala egbesimi.

272 Он спрятал мою книгу. 彼は私の本を隠した。
Nuani ziani bii knigawai.

273 Он спрятался за дверью. 彼はドアの後ろに隠れた。
Nuani wopti cala digeneni.

3.4. 相互態

274 Моя мать и мой отец разговаривают между собой. 私の母と父は話し合っている。
Bii enii amiida diasiti mene dolo.

275 Два человека ругаются (между собой). 2 人の人が（互いに）争っている。
Zuu nii zagbaliti [zuzaiti] (mendolo).

3.5. 共同態

276 Мы вдвоём побили того человека. 私たちは 2 人でその男をなぐった。
Buu zuŋe koŋkoomu uti niiwe.

277 Мы с младшим братом вместе построили дом. 私は弟と一緒に家を建てた。
Buu neŋume baatazi gie woomu zugdiwe.

278 Я читаю книгу в школе вместе с другом. 私は友だちと一緒に学校で本を読む。
Bii skolala gagdazi gie taŋimi knigawa.

3.6. 進行相

279 Сейчас идёт снег. 今、雪が降っている。
Ei imanaini.

280 Я сейчас ем рис. 私は今、米を食べている。
Bii ei diŋmiwe digaimi.

281 Он сейчас ест рис. 彼は今、米を食べている。
Nuani ej diŋmiwe digaini.

3.7. 反復相

282 Я читаю книгу. 私は本を読む。
Bii taŋimi knigawa.

283 Я перечитываю эту книгу. 私はこの本を読み返す。
Bii taŋigimi uti knigawa.

3.8. 推量

284 Он сейчас читает книгу. 彼は今、本を読んでいる。
Nua ei taŋini knigawa.

285 Он, наверное, сейчас читает книгу. 彼はおそらく今、本を読んでいる。
Nua, saina, ei taŋini knigawa.
286 Похоже, что дождь собирается. 雨になりそうだ。
Saina, tigdelize.
287 Отец бьёт ребёнка. 父が子どもをたたいている。
Amini koŋkoini sitei.
288 Кажется, отец бьёт ребёнка. 父が子どもをたたいているようだ。
Saina, amini sitewe koŋkoini.

3.9. 目的

289 Он пришел в эту деревню для встречи с другом.
彼は友だちと会うためにこの村に来た。
Nua emeeni ei joxotigi gagdazi asagdilemi.
290 Я пошёл в магазин за водкой. 私はウォッカを買いに店に行った。
Bii ŋeneemi magazinetigi aiwa gadalami.

4. 繋辞

4.1. 現在形

291 [*Витя*] – учитель. ［ヴィーチャ］は教師だ。
Vitja － tatumni [tatusiini].

4.2. 過去形

292 [*Витя*] был учителем. ［ヴィーチャ］は教師だった。
Vitja tatumni bisini.

5. 補助用言構文の用法

5.1. 「いる／ある」

(1) 本動詞

293 Я был дома. 私は家にいた。
Bii zugdu bisimi.
294 У него есть сын. 彼には息子がいる。
Nuala baatama site bie.

(2) 進行相：現在

295 Я сейчас читаю книгу. 私は今、本を読んでいる。
Bii ei taŋimi knigawa.
296 Ты сейчас читаешь книгу. 君は今、本を読んでいる。
Sii ei taŋii knigawa.
297 Он сейчас читает книгу. 彼は今、本を読んでいる。
Nua ei taŋini knigawa.

(3) 進行相：過去

298 Когда отец вернулся, я читал книгу. 父が戻ったときに、私は本を読んでいた。

Abuga mudaŋisini, bii taŋiemi knigawa.

299 Когда отец вернулся, ты читал книгу. 父が戻ったときに、君は本を読んでいた。
Abuga mudaŋiŋeni, sii taŋiei knigawa.

300 Когда отец вернулся, сын читал книгу. 父が戻ったときに、息子は本を読んでいた。
Amini mudaŋiŋeni, baatama site taŋieni knigawa.

(4) 進行相：未来

301 Я завтра буду читать книгу в школе. 私は明日学校で本を読んでいるだろう。
Bii timana taŋizeŋei knigawa skolala.

302 Ты завтра будешь читать книгу в школе. 君は明日学校で本を読んでいるだろう。
Sii timana taŋizeŋei knigawa skolala.

303 Он завтра будет читать книгу в школе. 彼は明日学校で本を読んでいるだろう。
Nua timana taŋizeŋeni knigawa skolala.

(5) 状態持続相

304 Ты (сейчас) носишь шапку. 君は（今）帽子をかぶっている。
Sii (ei) ouwa teisei.

305 Отец уже дома. 父はもう家にいる。
Abuga zugdu bilieni.

5.2. 「なる」

(1) 本動詞

306 В прошлом году я стал студентом. 昨年、私は学生になった。
Taamati bii edeemi studentazi.

(2) 許諾

307 Здесь можно курить. ここでは喫煙してよい。
Olo muteuzeŋe damisiuwe.

308 Теперь ты можешь идти. 今、君は行ってよい。
Ei sii mutezeŋei ŋeniiwe.

(3) 起動相

309 Дождь только что пошёл. 雨がちょうど降りだした。
Tene tigde duleneeni.

310 Он только что пошёл в школу. 彼はたった今学校に行った。
Nua tene [eitene] ŋeneeni skolatigi.

5.3. 「受ける」

(1) 本動詞

311 Я получил подарок от отца. 私は父から贈り物を受け取った。
Bii baami amidigi suŋelewe.

(2) 恩恵

312 Я купил (себе) новую одежду. 私は新しい服を（自分に）買った。
Bii gadaami (mendu) imexi tegewe.

313 Я усыновил (для себя) этого ребёнка. 私はこの子を（自分の）養子にした。

Bii siteneweneeni (menzi) uti sitewe.

314 Я учил (для себя) [*удэгейский*] язык. 私は［ウデヘ］語を（自分のために）教えた。
Bii tatusiemi (mendu) udie kejeweni.

5.4. 「与える」

(1) 本動詞

315 Преподаватель дал мне книгу. 先生が私に本をくれた。
Tatumni bueni mindu knigawa.

316 Отец подарил мне хороший подарок. 父は私にすてきな贈り物をくれた。
Abuga suŋeleeni mindu aja suŋewe.

(2) 恩恵

317 Я рассказал учителю (для учителя) о нашей деревне.
私は先生（のため）に私たちの村について話してあげた。
Bii teluŋusiemi tatumnidu minti joxofi.

318 Я прочитал матери (для матери) книгу. 私は母（のため）に本を読んでやった。
Bii taŋiemi eniŋedu knigawa.

319 Мать спела ребёнку (для ребёнка) колыбельную.
母は子ども（のため）に子守歌を歌ってやった。
Eniŋe jexeeni sitedu ŋuaj jexewe.

5.5. 「見る」

(1) 本動詞

320 Я увидел рыбу в речке. 私は川で魚を見た。
Bii ulile iseemi sugzjawa.

(2) 試行

321 Примерьте новую одежду. 新しい服を着てみなさい。
Ilekpesiew imexi tegewe.

322 Я купил печенье. Попробуйте. 私はクッキーを買った。食べてみてください。
Bii kakciwa gadaami. Ilekpesijeu.

5.6. 「できる」

323 Я могу читать книгу. 私は本を読むことができる。
Bii mutezeŋei taŋimi knigawa.

324 Он может читать книгу. 彼は本を読むことができる。
Nua mutezeŋeni taŋimi knigawa.

325 Он не может читать книгу. 彼は本を読むことができない。
Nua eini mute taŋimi knigawa.

5.7. 「すべきだ」

326 Мне надо уехать сегодня. 私は今日出発しなければならない。
Mindu eineŋi guliŋiuzeŋe.

327 Ты должен прочитать эту книгу за три дня. 君は 3 日間でこの本を読むべきだ。
Sii ila neŋizi taŋizeŋei ei knigawa.

6. 否定文、疑問文、引用文

6.1. 名詞否定文

328 Я студент. 私は学生だ。
Bii studente biimi.

329 Я не студент. 私は学生ではない。
Bii studente eimi bie.

330 Тогда я не был студентом. そのとき私は学生ではなかった
Uteli bii studente esimi bie.

331 Он взрослый. 彼は大人だ。
Nua saŋta biini.

332 Он не взрослый. 彼は大人ではない。
Nua saŋta eini bie.

333 Тогда он ещё не был взрослым. そのとき彼はまだ大人ではなかった。
Utelie nua saŋta esini bie.

6.2. 形容詞否定文

334 Тот ребёнок красивый. その子はかわいい。
Uti site alagdiga.

335 Тот ребёнок не красивый. その子はかわいくない。
Teeti site alagdiga eini bie.

336 Тогда тот ребёнок не был красивым. そのとき、その子はかわいくなかった。
Utelie teeti site alagdiga esini bie.

6.3. 動詞否定文

6.3.1. 現在時制

(1) 単純否定

337 Сегодня я не иду в школу. 今日私は学校に行かない。
Eineŋi bii eimi ŋene skolatigi.

338 Сегодня ты не идёшь в школу. 今日君は学校に行かない。
Eineŋi sii ei ŋene skolatigi.

339 Сегодня он не идёт в школу. 今日彼は学校に行かない。
Eineŋi nua eini ŋene skolatigi.

340 У него нет денег. 彼はお金がない。
Nualani zia anci.

(2) 能力否定

341 Я сейчас не могу пойти в школу. 私は今学校に行くことができない。
Bii ei ezeŋei mute neneimi skolatigi.

342 Ты сейчас не можешь пойти в школу. 君は今学校に行くことができない。
Sii ei ei mute ŋeneimi skolatigi. 〈はじめの ei は「今」、次の ei は否定動詞 2 単現在〉

343 Он сейчас не может пойти в школу. 彼は今学校に行くことができない。
Nua ei eini mute ŋeneimi skolatigi.

6.3.2. 過去時制

(1) 単純否定

344 Я вчера не ходил в школу. 私は昨日学校に行かなかった。
Bii tiineŋi esimi xuli skolatigi.

345 Ты вчера не ходил в школу. 君は昨日学校に行かなかった。
Sii tiineŋi esei xuli skolatigi.

346 Он вчера не ходил в школу. 彼は昨日学校に行かなかった。
Nua tiineŋi esini xuli skolatigi.

347 У него не было денег. 彼はお金がなかった。
Nualani anci bisini zia.

(2) 能力否定

348 Вчера я не мог пойти в школу. 昨日私は学校に行けなかった。
Tiineŋi bii esimi mute ŋeneimi skolatigi.

349 Вчера ты не мог пойти в школу. 昨日君は学校に行くことができなかった。
Tiineŋi sii esei mute ŋeneimi skolatigi.

350 Вчера он не мог пойти в школу. 昨日彼は学校に行くことができなかった。
Tiineŋi nua esini mute ŋeneimi skolatigi.

6.4. 否定命令文

351 Не надевай ту одежду. その服を着るな。
Ezi teti uti tegewe.

352 Не ешь то яблоко. そのリンゴを食べるな。
Ezi diga uti uliŋkjawa.

353 Не касайтесь руками! 手を触れないでください。
Eziu tuŋgala ŋalazi.

354 Посторонним вход воспрещён! 部外者侵入禁止！
Xoŋtogutudu kanise jefinei.

355 Не курить! 禁煙！
Euzeŋe damisi.

6.5. 全面否定

356 Он совсем не говорит по-[*удэгейски*]. 彼は［ウデヘ］語をまったく話さない。
Nua elusim eini mute dianaimi udiemezi.

357 Теперь, он туда никогда не пойдёт. 今では彼はそこへ決して行かない。
Eitene nua utauxi alida ezeŋeni ŋene.

6.6. 疑問文

358 Ты студент? 君は学生ですか？
Sii studente bii?

359 Он преподаватель? 彼は先生ですか？
Nua tatumni?

360 Ты вчера ходил в школу? 君は昨日学校へ行きましたか？

Sii tiineŋi xulisei skolatigi?

361 Бабушка приехала из России или из Китая?
お祖母さんが来たのはロシアからですか、中国からですか？
Mama emeeni Rossijadigies Iŋkadigies?

362 Ты кто? 君はだれですか？
Sii nii bii?

363 Кто тот человек? あの人はだれですか？
Nii uti nii?

364 Когда ты приехал сюда? 君はいつここに来ましたか？
Ali emeej sii ouxi?

365 Сколько домов в этой деревне? この村に何軒家がありますか？
Adi zugdi ei joxolo?

366 Откуда приехал дедушка? お祖父さんはどこから来ましたか？
Idigi emeeni odo?

367 Ты вчера не ходил в школу? 君は昨日学校に行きませんでしたか？
Sii tiineŋi esei xuli skolatigi?

368 Да, не ходил. はい、行きませんでした。
Aa, esimi xuli.

369 Нет, ходил. いいえ、行きました。
Anci, xuliemi.

6.7. 引用文

370 Я спросил: "Отец пришёл?". 私は「父は来たか？」と尋ねた。
Bii xauntaami: “Abuga emegieni?”

371 Я спросил у матери, пришёл ли отец. 私は父が来たかどうか母に尋ねた。
Bii xauntaami enilei, abuga emegieninu.

372 Моя мама сказала, что он не пришёл. 私の母は彼は来ていないと言った。
Bii enii dianaani, xai nua esini emegi.

373 Я подумал: "Было бы хорошо, если бы отец пришёл."
私は「もし父が来たらよかったのに」と思った。
Bii muisindeemi: “Aja bimuse, abuga emegiendini”.

374 Я подумал, что было бы хорошо, если бы отец пришёл.
私は父が来たらよかったのにと思った。
Bii muisindeemi, aja bimuse, abuga emegiendini. 〈373 と形式・発音上の差は特にない〉

7. 特殊構文

375 [*Исула*] поёт песни на [*удэгейском*] или русском языках.
［イスラ］は［ウデヘ］語かロシア語で歌を歌う。
Jexeini Isula jexewe udiemezies lusa kejezinies.

376 Если [*Вова*] будет петь, [*Юля*] будет танцевать.

［ヴォーヴァ］が歌うなら、［ユーリャ］は踊るだろう。
Vova jexelisini, Julja leulezeŋeni.

377 [*Исула*] если начинает петь, то поёт до конца.
［イスラ］は歌い始めたら、最後まで歌う。
Isula jexemi zawaŋdalie, mudagda jexeini.

378 [*Митя*], хотя и бедный, но счастливый. ［ミーチャ］は貧しくても幸せだ。
Mite zooŋku bimide, kesixi biini.

379 Раз уж начал петь, то пой до конца. いったん歌い始めたら、最後まで歌え。
Emne jexeliemi, mudagda jexeje.

380 Пой песню или танцуй. 歌を歌え、さもなければ踊れ。
Jexewe jexejes leulejes.

参考文献

Kim, Juwon 2011. *A Grammar of Ewen*. Altaic Languages Series 6. Seoul: Seoul National University Press.

Ko, Dongho & Yurn, Gyudong 2011. *A Description of Najkhin Nanai*. Altaic Languages Series 7. Seoul: Seoul National University Press.

ソウル大学校人文大学言語学科 2005 (第 4 版 2 刷). 『言語調査質問紙（中国地域用）』. ソウル：韓国アルタイ学会.

ソウル大学校人文大学言語学科 2006 (第 3 版 6 刷). 『言語調査質問紙（ロシア地域用）』. ソウル：韓国アルタイ学会.

津曲敏郎（編訳） 2010. 『ウデヘ語自伝テキスト 2：青年時代』. A.カンチュガ著，ツングース言語文化論集 50. 札幌：北海道大学大学院文学研究科.

A Collection of Udihe Sentences for Grammatical Analysis

Toshiro TSUMAGARI
(Hokkaido University)

The data for the present collection of Udihe sentences were provided by Aleksandr A. Kanchuga (1934-), who is a speaker/writer of Bikin dialect of the language. According to my request, he filled the questionnaire for grammatical analysis designed by Seoul National University team (2006). He translated the Russian sentences into Udihe, transcribed them in Russian script, and read them aloud for recording. On the basis of his transcription and recording, I processed the data in Roman phonemic transcription with some comments on the data and the questionnaire.

（つまがり・としろう　tumagari@let.hokudai.ac.jp)